

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
สถานศึกษากับประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอด
ยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในจังหวัดหนองคาย*

THE RELATIONSHIP BETWEEN CREATIVE LEADERSHIP FACTORS OF
SCHOOL ADMINISTRATORS AND THE PERFORMACE EFFECTIVENESS
ON DRUG-FREE AND VICES-FREE WHITE SCHOOL PROJECT UNDER
THE OFFICES OF PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA IN
NONGKHAI PROVINCE

พรประครอง แสงศรี¹ และ พนายุทธ เชยบาล²

Pornprakrong Saengson¹, and Panayuth Choeybal²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹⁻²Udon Thani Rajabhat University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: Pornprakongs@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติด และอบายมุข และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย และกลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 และเขต 2 จำนวน 262 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบบสอบถามปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความเชื่อมั่น เท่ากับ .982 และประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข มีความเชื่อมั่น เท่ากับ .982 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

* Received 9 April 2025; Revised 12 April 2025; Accepted 25 April 2025

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคายโดยรวม อยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคายโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคายมีความสัมพันธ์กันทางบวก ระดับปานกลาง

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, สถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข

Abstract

This research aimed to study: 1) the level of creative leadership factors of school administrators, 2) the performance effectiveness on drug-free and vices-free white school project, and 3) to study the relationship between creative leadership of school administrators and the performance effectiveness on drug-free and vices-free white school project under the offices of primary educational service area in Nongkhai province. The sample was 262 teachers in the schools under Nongkhai primary educational service area office 1 and 2. They was selected by stratified random sampling. The instrument for collecting data was 5-rating-scale questionnaire. The reliability of the creative leadership factors questionnaire for school administrators is .982, and the reliability of the performance effectiveness on drug-free and vices-free white school project is .982. Analysis data by frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's product moment correlation coefficient.

The research results were found as follows; 1) The creative leadership factor of school administrators affiliated to the primary educational service area in Nongkhai province is a high level. 2) The performance effectiveness on drug-free and vices-free white school project under the offices of primary educational service area in Nongkhai province was at the most level. And 3) The relationship between creative leadership of school administrators and the performance effectiveness on drug-free and vices-free white school project were positive relationship at a moderate level.

Keyword: creative leadership, drug-free and vices-free white school

บทนำ

สภาพแวดล้อมของสังคมในปัจจุบันเห็นได้ว่า พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นทั้งปัญหาเสพยาเสพติด การสูบบุหรี่/บุหรี่ไฟฟ้า การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สื่อลามกอนาจาร การพนัน การทะเลาะวิวาท อันเนื่องมาจากเด็กและเยาวชนยังขาดความตระหนักรู้ การปลูกฝังความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ทักษะการคิดวิเคราะห์ขาดเหตุผลในการแก้ไขปัญหา และไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสม จะเป็นปัญหาคุณภาพชีวิตของคนไทยในอนาคต (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2564: 9) โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาเหตุการเสพยาบ้าอันดับแรก คือ อยากรู้ อยากลองด้วยตนเองไม่มีใครชวน และปัจจัยทำนายนายการใช้สารเสพติด พบว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงอายุ 10-20 ปี มีการใช้สารเสพติดมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอายุมากกว่า 20 ปีขึ้นไป 1.891 เท่า (ณรงค์ หนูสอนและคณะ, 2566: 73-74) ทั้งนี้สถานการณ์ การสูบบุหรี่ไฟฟ้าในสังคมไทย และสังคมโลกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็นต่อสิ่งใหม่ ๆ จากผลสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า/พอด ของเยาวชนไทยจำนวน 40,164 คน ทั่วประเทศ ระหว่างวันที่ 1-27 พฤษภาคม 2567 โดยกองสุขศึกษา ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทยและกรุงเทพมหานคร พบว่าเยาวชนไทยอายุระหว่าง 6-30 ปี มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า 18.60% จากผลการสำรวจยังพบว่า เยาวชนยังขาดความรู้และความตระหนักถึงผลกระทบจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (วิชช์ เกษมทรัพย์, 2567: 6-7)

จากสถานการณ์ดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการได้มอบนโยบายการจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการจัดการศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี ดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ที่บัญญัติไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา, 2562: 3) สอดคล้องตามแนวคิดการจัดการศึกษาแผนการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 78) โดยการมีส่วนร่วมบูรณาการการทำงาน ส่งเสริมสนับสนุน ป้องกัน และช่วยเหลือของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และทุกคนที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจัยเสี่ยงและผลกระทบจากแหล่งอบายมุข (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2564: 9) จึงทำให้มีการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยจากเสพยาเสพติดและอบายมุข

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนับเป็นความท้าทายอย่างมากของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงและความเป็นพลวัตของโลกที่ไม่สามารถ

หยุดยั้งได้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับกระแสของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (มฤตติ เฟื่องสง่าและมัทนา วัฒนอมศักดิ์, 2566: 162) ด้วยเหตุนี้ในหน่วยงานต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความก้าวหน้าทันสมัย สร้างสรรค์ ตามทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และสังคมพร้อมทั้งผลักดันให้คนอื่น ๆ ในสังคมร่วมมือและทำไปพร้อมกันได้ ก็จะทำให้หน่วยงานนั้นก้าวไปด้วยดี โดยประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรมเป็นสำคัญ ทั้งนี้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ นั้นไม่เหมือนเดิม เช่นเดียวกับเรื่องของภาวะผู้นำที่พูดถึงเรื่องคุณลักษณะ พฤติกรรม สถานการณ์และเปลี่ยนสภาพหรือแลกเปลี่ยน แต่เมื่อสังคมปัจจุบันที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตปฏิเสธไม่ได้ว่าย่อมมีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจน คือ การแข่งขันที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ สภาพแวดล้อมที่มีความซับซ้อน และไร้ทิศทาง (กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555: 11) สอดคล้องกับถนอม ช่างงาน (2565: 92) กล่าวว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความสามารถในการปรับตัว การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาชี้ให้เห็นว่าหากผู้บริหารสถานศึกษาใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์พร้อมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรภายในโรงเรียนมีภาวะผู้นำมุ่งมั่นปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ก็จะรวมกันนำพาให้สถานศึกษามีประสิทธิผลในด้านความสำเร็จของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีการสร้างรูปแบบควบคู่กับการบริหารงานให้สามารถปฏิบัติงานในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีระบบ มีระเบียบ มีทักษะ การบริหารที่สร้างสรรค์สามารถทำให้องค์กรหรือสถานศึกษาประสบความสำเร็จ (จุฑามาส ชื่นห้วน, 2562: 26)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย ประกอบด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ประกอบด้วยสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่บริการจำนวน 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอท่าบ่อ อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอสังคม อำเภอสระใคร และอำเภอโพธิ์ตาก มีจำนวนโรงเรียน 156 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, 2567: 6-8) โดยกำหนดเป้าประสงค์ให้ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษาได้รับการดูแลความปลอดภัยจากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึงการจัดการสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, 2567: 59) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 รับผิดชอบควบคุม ดูแล ส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาครอบคลุม 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอโพนพิสัย อำเภอรัตนวาปี และอำเภอเฝ้าไร่ มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 104 แห่ง แยกเป็นโรงเรียนหลัก 102 แห่ง และโรงเรียนสาขา 2 สาขา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2, 2567: 6) และได้กำหนด

เป้าประสงค์ให้ผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษาได้รับการดูแลความปลอดภัยจากภัยคุกคาม 8 รูปแบบ ได้แก่ ภัยยาเสพติด ภัยความรุนแรง ภัยพิบัติต่าง ๆ อุบัติเหตุ โรคอุบัติใหม่ การค้ามนุษย์ การคุกคามในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงอาชญากรรมไซเบอร์ สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ และรองรับวิถีชีวิตใหม่ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2, 2567: 33-34)

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภาวะการณ์ที่เป็นภัยคุกคามในทุกรูปแบบ พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ โดยอาศัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข ตามนโยบายและเป้าประสงค์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็นสารสนเทศในการกำหนดปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข ตลอดจนเป็นสารสนเทศให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาตัดสินใจ ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยยาเสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการสถานศึกษา สีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2567 จำนวน 821 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 262 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ด้วยการเปิดตารางเครชี และมอร์แกน (ยูภาติ ปณธราช, 2566: 20) ขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาสัดส่วนประชากร (P) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ เมื่อยอมรับความคลาดเคลื่อน E ของการประมาณสัดส่วนที่เกิดขึ้นได้ในระดับ $\pm 5\%$ ของสัดส่วนสูงสุด ทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอน จำนวน 262 คน แล้วกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง ตามขนาดของโรงเรียน และ 2) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความกระจายและครอบคลุมตามขนาดของโรงเรียน

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ซึ่งประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวกับเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีความครอบคลุมตามนิยามของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้น ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility) 2) ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) 3) ด้านจินตนาการ (Imagination) 4) ด้านการทำงานเป็นทีม (Teamwork) และ 5) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creative) โดยใช้วิธีการประมาณค่ารวมตามวิธีของลิเคิร์ท (The Method of Summated Rating) และได้กำหนดค่าของคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ จำนวน 33 ข้อ มีความเชื่อมั่น เท่ากับ .982

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้นำเสนอแนวทางการดำเนินงานในโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 มาตรการ ได้แก่ 1) มาตรการด้านการป้องกัน 2) มาตรการด้านการค้นหา 3) มาตรการด้านการรักษา 4) มาตรการด้านการเฝ้าระวัง และ 5) มาตรการด้านการบริหารจัดการ ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็น มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5 Rating Scales) โดยใช้วิธีการประมาณค่ารวมตามวิธีของลิเคิร์ท (The Method of Summated Rating) และได้กำหนดค่าของคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ จำนวน 24 ข้อ มีความเชื่อมั่น เท่ากับ .982

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีเสนอผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามจำนวน 262 ฉบับทาง Google Form พร้อมด้วยหนังสือ ขอความร่วมมือในการวิจัยถึงกลุ่มตัวอย่าง และผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยวิธีการทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร และตรวจสอบว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์

3.3 ผู้วิจัยได้รับการตอบแบบสอบถามคืน จำนวน 262 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 และนำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ทุกฉบับ

3.4 นำข้อมูลที่ได้จากแบบถามมาวิเคราะห์เพื่อหาผลวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โดยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS) ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่งวุฒิการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์ระดับปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

4.3 การวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

4.4 นำค่าเฉลี่ยจากข้อ 2 และ 3 มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมกับประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย โดยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และใช้เกณฑ์การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 110)

4.5 สำหรับทิศทางความสัมพันธ์ พิจารณาดังนี้ ถ้าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เป็นลบ แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในทิศทางลบหรือทิศทางตรงกันข้าม ถ้าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เป็นบวกแสดงว่ามีความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือทิศทางเดียวกัน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดหนองคาย ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลของปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย

ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ปัจจัยด้านความยืดหยุ่น (X_1)	4.50	0.65	มาก
2. ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ (X_2)	4.41	0.69	มาก
3. ปัจจัยด้านจินตนาการ (X_3)	4.26	0.75	มาก
4. ปัจจัยด้านทำงานเป็นทีม (X_4)	4.53	0.54	มากที่สุด
5. ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_5)	4.31	0.71	มาก
โดยรวม	4.40	0.67	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.54) อยู่ในระดับมากที่สุด นอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยด้านความยืดหยุ่น ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.65) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.41$, S.D.

=0.69) ปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. =0.71) และปัจจัยด้านจินตนาการ ($\bar{X} = 4.26$, S.D. =0.75) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติด และอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดหนองคาย ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลของการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดหนองคาย

การดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและ อบายมุข	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มาตรการด้านการป้องกัน (Y_1)	4.57	0.56	มากที่สุด
2. มาตรการด้านการค้นหา (Y_2)	4.61	0.56	มากที่สุด
3. มาตรการด้านการรักษา (Y_3)	4.55	0.62	มากที่สุด
4. มาตรการด้านการเฝ้าระวัง (Y_4)	4.56	0.62	มากที่สุด
5. มาตรการด้านบริหารจัดการ (Y_5)	4.57	0.58	มากที่สุด
โดยรวม (Y_0)	4.57	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคายโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. =0.53) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยข้อที่ 2 มาตรการด้านการค้นหา ($\bar{X} = 4.61$, S.D. =0.56) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ข้อที่ 1 มาตรการด้านการป้องกัน ($\bar{X} = 4.57$, S.D. =0.56) ข้อที่ 5 มาตรการด้านบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.57$, S.D. =0.58) ข้อที่ 4 มาตรการด้านการเฝ้าระวัง และข้อที่ 3 มาตรการด้านการรักษา ($\bar{X} = 4.55$, S.D. =0.56) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคายมีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับปานกลางปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติด และอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย

ตัวแปร	ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา					
	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	Y ₀
X ₁	-	.869**	.777**	.537**	.695**	.518**
X ₂		-	.887**	.664**	.735**	.465**
X ₃			-	.739**	.769**	.478**
X ₄				-	.741**	.554**
X ₅					-	.579**
Y ₀						-

** มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทุกปัจจัย มีความสัมพันธ์ทางบวก กับการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติด และอบายมุขโดยรวม (Y₀) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยทุกด้าน มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง และเรียงลำดับตามความสัมพันธ์ ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X₅) ด้านทำงานเป็นทีม (X₄) ด้านความยืดหยุ่น (X₁) ด้านจินตนาการ (X₃) และด้านวิสัยทัศน์ (X₂) (r = .579, .554, .518, .478 และ .465 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X₁–X₅ มีความสัมพันธ์ (r) ตั้งแต่ .465 – .579

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคายโดยรวม อยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการแสดงออกถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในระดับที่สูง ซึ่งสะท้อนถึงการมีวิสัยทัศน์ในการบริหาร มีการปรับตัวและพัฒนาแนวทางการบริหารงานให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาในปัจจุบัน ที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเทคโนโลยี สังคม และนโยบายการศึกษา จึงถือได้ว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานสถานศึกษา ตลอดจนสามารถส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ในสถานศึกษา

สอดคล้องกับที่ภาสุมณีย์ คำพันธ์ (2566: 19) ที่ได้ให้ความเห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีผลกระทบต่องานขององค์กร สิ่งแวดล้อมในอันที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพหรือ

ความล้มเหลว เป็นคุณสมบัติสำคัญที่ผู้บริหารพึงมี ผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นผู้สร้างบรรยากาศการทำงาน ทำให้กลุ่มคนรวมตัวกันได้ ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการทำงานเป็นทีม ซึ่งส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับนิริดา เศรษฐแสงศรี (2563: 20) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงความสามารถของผู้นำในการผลักดันให้ผู้ร่วมงานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ ให้ตอบสนองเชิงจินตนาการและการไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนต่อโอกาสต่าง ๆ อย่างท้าทาย โดยการคิดนอกกรอบด้วยวิธีการใหม่ ๆ อย่างเป็นระบบและเอกลักษณ์ เพื่อช่วยให้สามารถเข้าใจสถานการณ์ที่ซับซ้อน เพื่อให้ผู้ร่วมงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งมาด้วยการคิดต่างคิดหลายมิติ คิดบวกคิดเชิงสร้างสรรค์และพัฒนา และสอดคล้องกับอรรถ กิตติชนม์ธวัช (2558: 38) ที่กล่าวว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า ความสามารถของผู้นำในการผลักดันให้ผู้ร่วมงานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยการคิดเชิงสร้างสรรค์ มีปฏิริยาตอบสนองเชิงจินตนาการโดยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วน สนใจสร้างสรรค์สิ่งใหม่ มีความสามารถในการจูงใจหรือนำบุคคลอื่น ๆ มีความมุ่งมั่น กล้าทำ ด้วยวิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ อย่างท้าทาย สร้างความไว้วางใจ พร้อมทั้งเปิดใจรับฟังความคิดใหม่ ๆ และมีความรอบรู้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับเพ็ญภา ศรีภูธร (2562: 56) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระยงค์ พบว่า ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระยงค์ มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับมากที่สุดทุกมาตรการ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรช่วยกันสนับสนุนและปฏิบัติตามมาตรการอย่างจริงจัง มีแนวนโยบายที่ชัดเจน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาอย่างต่อเนื่อง มีการดำเนินการและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง สามารถปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้ดีขึ้น จึงทำให้มาตรการต่าง ๆ ถูกนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับที่แนวนโยบายของรัฐบาลและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2564: 53-54) ที่ใช้แนวคิดและหลักการของ “4 ประสาน 2 คำ” ซึ่ง 4 ประสาน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู/อาจารย์ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนนักเรียน/นักศึกษาและส่วนของ 2 คำ ได้แก่ ดำรง พระสงฆ์ ที่อยู่ในบริเวณท้องถื่นและชุมชน ทั้งนี้เพื่อช่วยสถานศึกษาให้มีมาตรการป้องกันและการป้องปรามผู้จำหน่าย/ผู้เสพ มาตรการความปลอดภัย เป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แหล่งอบายมุขรอบสถานศึกษา ดังนั้นเพื่อให้สถานศึกษามีระบบการ

ดำเนินงานที่เข้มแข็ง ต่อเนื่องและยั่งยืน จึงมีแนวทางการดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์ 5 มาตรการ และกลยุทธ์ 4 ต้อง 2 ไม่ เช่นเดียวกับบทเรียนที่ได้รับจากผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสถียรและอบายมุข ของโรงเรียนบัวหลวงวิทยาคม ปีการศึกษา 2565 (2566: 13-14) พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับโรงเรียนและนักเรียน ด้วยการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดี (Good System) ครูและบุคลากรของโรงเรียนทุกคนให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาให้การส่งเสริมสนับสนุน นักเรียนทุกคนเข้าใจและปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนโดยตระหนักถึงอันตรายของยาเสพติดและอบายมุข และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับนักเรียนและโรงเรียน โดยการร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาปลอดจากปัญหาจากยาเสพติด อบายมุขและเข้าใจทักษะชีวิต และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาการใช้นวัตกรรมหรือผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสถียรและอบายมุขของโรงเรียนชุมชนบ้านพพระ ปีการศึกษา 2566 (2567: 14) ที่พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการนำนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาสีขาวบนพื้นที่ชายขอบ โรงเรียนชุมชนบ้านพพระ จังหวัดตาก คือ นักเรียนแกนนำ 4 ฝ่ายเข้าใจบทบาทหน้าที่ในภารกิจและดำเนินการอย่างจริงจัง ครูที่ปรึกษาแต่ละห้องให้ความสำคัญตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้ความช่วยเหลือดูแลนักเรียน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นแบบอย่างที่ดีด้านการต่อต้านยาเสพติดและอบายมุขทุกชนิด ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการดูแลบุตรหลานของตนเป็นอย่างดี คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้นำหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อพัฒนานักเรียนทุก ๆ ด้าน และโรงเรียนเครือข่ายให้ความร่วมมือ มีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการขับเคลื่อนและพัฒนาตามโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสถียรและอบายมุขเป็นอย่างดี

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสถียรและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคายมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน

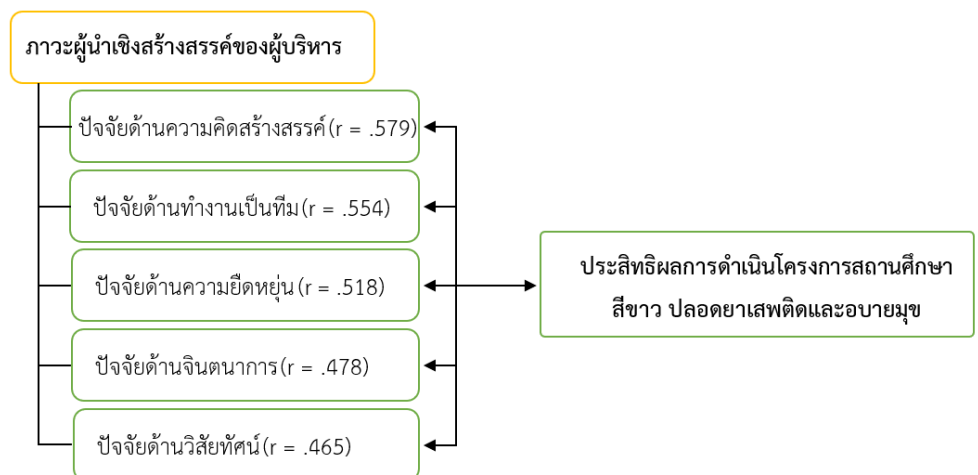
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะสามารถกำหนดแนวทางการบริหารงานอย่างสร้างสรรค์ กำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เปิดรับแนวทางใหม่ ๆ และกระตุ้นให้ครู บุคลากร และนักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นอนาคตที่แตกต่าง สื่อสารการคิดสร้างสรรค์ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริงเพื่อมุ่งเป้าหมายแห่งความสำเร็จ การคิดสร้างสรรค์จะช่วยค้นหาข้อเท็จจริง เพื่อแสวงหาการแปลกใหม่ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานในทางที่ดีขึ้น พัฒนาหลักสูตร เทคโนโลยีทางการศึกษา หรือแนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนยุคใหม่ ผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์

จะสามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพของบุคลากร และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

สอดคล้องกับที่ทวิภรณ์ วรชิน (2559: 19) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นการตอบสนองเชิงจินตนาการ หรือการนำบุคคลอื่นด้วยแนวทางใหม่ หรือวิธีการใหม่ ๆ อย่างท้าทายและยืดหยุ่น ยังเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ หรือสนับสนุนผู้อื่นให้มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้งานสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ หรือการมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงาน สอดคล้องกับนิริดา เศรษฐแสงศรี (2563: 20) ที่ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงความสามารถของผู้นำในการผลักดันให้ผู้ร่วมงานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้ตอบสนองเชิงจินตนาการและการไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนต่อโอกาสต่าง ๆ อย่างท้าทาย โดยการคิดนอกกรอบด้วยวิธีการใหม่ ๆ อย่างเป็นระบบและเอกลักษณ์ เพื่อช่วยให้สามารถเข้าใจสถานการณ์ที่ซับซ้อน เพื่อให้ผู้ร่วมงานบรรลุเป้าหมายที่ดีงามด้วยการคิดต่างคิดหลายมิติ คิดบวก คิดเชิงสร้างสรรค์และพัฒนา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณณัฐ ช่วยงาน (2565: 85) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวก

องค์ความรู้ใหม่

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล การดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสถียรและอบายมุข แสดงได้ดังภาพที่ 1

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสถียรและอบายมุข

จากแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข จะเห็นได้ว่าปัจจัยปัจจัย ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวก กับการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยทุกด้านมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร โดยเฉพาะในมิติของการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม ความยืดหยุ่น มีจินตนาการ และมีวิสัยทัศน์ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการดำเนินโครงการ เนื่องจากจะสามารถขับเคลื่อนนโยบาย ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสะท้อนว่า ในยุคที่การศึกษาไทยต้องเผชิญกับปัญหา ยาเสพติดและอบายมุขในหมู่เยาวชนอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สามารถเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (Change Leader) ที่นำพาโรงเรียนไปสู่การแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและนวัตกรรม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดหนองคายอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการทำงานเป็นทีมซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความร่วมมือภายในองค์กรที่ช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และประสิทธิภาพในการทำงาน ทั้งนี้ยังพบว่า การดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข มีประสิทธิผลในระดับมากที่สุดทุกมาตรการ เนื่องจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีแนวนโยบายและการบริหารจัดการที่ชัดเจนและต่อเนื่อง อีกทั้งผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโครงการ ซึ่งผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์จะสามารถกำหนดทิศทางการบริหารที่เปิดรับแนวคิดใหม่ ส่งเสริมการพัฒนา และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้โครงการสามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืนและเกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมจากผลการวิจัย

มีข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้ 1) ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย ในด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคายควรใช้เป็นโอกาสพัฒนาการทำงานเป็นทีมขององค์กรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น 2) ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย

อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคายควรเผยแพร่หรือขยายวิธีการดำเนินการโครงการไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ที่ใกล้เคียงต่อไป และ 3) ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติด และอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก ดังนั้นควรพัฒนาและความสำคัญกับปัจจัยด้านความคิดสร้างสรรค์เป็นลำดับแรก โดยนำมาประยุกต์ใช้และหาแนวทางให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการดำเนินโครงการ ซึ่งจะส่งผลที่ดีต่อโรงเรียนและนักเรียน และ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย 2) ควรมีการทำวิจัยและพัฒนาปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดหนองคาย และ 3) ควรศึกษาประสิทธิผลการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข โดยใช้การวิจัยเชิงพัฒนาหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการและมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). โมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จุฑามาส ชื่นห้วน. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ตามความเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต: สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ทวีภรณ์ วรชิน. (2559). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัฐ ช่วยงาน. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- ณรงค์ หนูสอนและคณะ. (2566). ปรากฏการณ์เชิงสาเหตุและปัจจัยทำนายการใช้ยาสูบและไอซีในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย.วารสารสำนักงาน ป.ป.ส., 39(2), 73-74.
- นิรินดา เศรษฐแสงศรี. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาไศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ภาสุณีย์ คำพันธ์. (2566). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพ็ญญา ศรีภูธร. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- โรงเรียนชุมชนบ้านพนพระ. (2567).นวัตกรรมหรือผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านพนพระ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2568, จาก <http://www.chpschool.ac.th>.
- โรงเรียนบัวหลวงวิทยาคม. (2566).สถานศึกษาปลอดจากปัญหายาเสพติด อบายมุขและเข้าใจทักษะชีวิต ตามแนวทาง โรงเรียนบัวหลวงวิทยาคม BL.S.SMART School Model. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2568, จาก <https://sites.google.com/bual.ac.th>.
- มฤดี เพ็งสง่าและมัทนา วังถนอมศักดิ์. (2566). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทร์วิโรฒ, 24(2), 162.
- ยุภาติ ปณะราช. (2566). สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัช เกษมทรัพย์ (บรรณาธิการ). (2567). ประสิทธิผลการบริหารจัดการบุคลากรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารก้าวทันวิจัยกับ ศจย., 16(2), 6-7.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. (2567). แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2567, จาก <http://www.nkedu1.go.th>.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. (2567). แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 (ฉบับปรับปรุง). เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.smart.nongkhai2.go.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.moe.go.th>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2564). คู่มือดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2564. กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมและพัฒนาการบริหารการศึกษาในภูมิภาค.
- อรชร กิตติชนม์ธวัช. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.